

Otto Ruokolainen, Hanna Ollila

20.10.2020

Eduskunnan lakivaliokunta

Viite: Lausuntopyyntönnä 16.10.2020 HE 165/2020 vp / Lausuntopyyntö

Hallituksen esitys vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä. Esityksessä ehdotetaan muutoksia vankeus- ja tutkintavankeuslakeihin siten, että tupakointi suljetuissa vankiloissa kiellettäisiin kokonaan. Avolaitoksissa tupakointi sallittaisiin edelleen tarkoitukseen varatuissa ulkotiloissa. Ehdotuksen mukaisesti tupakointikiellot koskisivat tupakkalain 73 §:ssä tarkoitettuja tuotteita, savukkeiden ohella muun muassa sähkösavukkeita. Esityksen tavoitteina ovat terveyshaittojen estäminen, terveyden edistäminen ja tupakoinnin lopettamisen tukeminen sekä vankilan toimintojen ja järjestyksen turvaaminen.

THL kannatti lausunnossaan (THL/3159/4.00.00/2020) tupakoinnin kieltämistä vankien asuinselleissä terveydellisten ja terveyden eriarvoisuutta vähentävien perusteiden vuoksi. THL kannattaa myös nyt lausuntokierroksella olevaa hallituksen esitystä tupakoinnin kieltämiseksi suljetuissa vankiloissa *näiden tekijöiden sekä tupakkapolitiikan tavoitteen saavuttamisen* (enintään 5 % väestöstä käyttää tupakka- tai nikotiinituotteita vuonna 2030) perusteella. Ensiarvoisen tärkeää esityksen mukaisten tupakointikieltojen tullessa voimaan on tukea vankien tupakoinnin lopettamista riittävillä resursseilla. Tupakoinnin lopettamisen tukitoimet olisi tärkeä aloittaa jo ennen tupakointikieltojen voimaantumista, kuten esityksessä ehdotetaan. Tarjottavien tukitoimien riittävyyttä on tarpeen myös seurata aktiivisesti ja muokata niitä tarpeen mukaan vankiterveydenhuollossa ja Rikosseuraamuslaitoksessa.

Esityksen mukaisesti vangeille tarjottaisiin nikotiinikorvaushoitotuotteita maksuttomasti neljän viikon ajan, minkä jälkeen vangit voisivat hankkia niitä vankiloiden myymälästä. THL pyytää huomioimaan, että Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden ehkäisy ja hoito Käypä hoito -suosituksen (2018) mukaisesti nikotiinikorvaushoitotuotteiden hoidon kesto on tätä pidempi, noin 2–3 kuukautta. Vankien tupakoinnin lopettamisen motivaation ylläpitämisen vuoksi on tärkeää tarjota myös ei-lääkkeellistä tukea koko tupakoinnin lopettamisen prosessin ajan. Vieroitusoireita tulisi myös hoitaa vangeilla, jotka eivät halua lopettaa tupakointia. Nikotiinikorvaushoitotuotteiden ja reseptilääkkeiden ensisijainen käyttöaihe on kuitenkin tupakoinnin lopettamisen tukeminen. Vieroitusohjausta ja nikotiinikorvaushoitoa voidaan tarvittaessa tarjota myös vangeille, jotka nuuskaavat ja ovat motivoituneita sen lopettamiseen.

Vankiloissa, joissa on nuorisosaastot, on tarpeen huomioida, ettei nikotiinikorvaushoidolla ja vieroituslääkkeillä ole Suomessa virallista käyttöaihetta tupakasta vieroitukseen alle 18-vuotiailla. Nikotiinikorvaushoitoa voidaan yksilöllisen arvioinnin perusteella tarvittaessa silti tarjota alaikäiselle muun tuen ohella Käypä hoito -suosituksen mukaisesti. Alaikäisten osalta tulee huomioida lisäksi tupakkalain (549/2016, 118 §) mukainen hallussapitokielto.

Esityksessä ehdotetaan, että tupakointi avolaitoksissa olisi sallittua tupakointiin tarkoitetuissa ulkotiloissa. Avolaitoksissa tupakoinnin järjestämisestä ei esitetä aiheutuvan vastaavia ongelmia kuin suljetuissa vankiloissa eikä siten tupakoinnin kieltämiselle kokonaan esitetä olevan perusteita. Esityksessä tuodaan esiin, että myös avolaitoksissa vangeille tarjottaisiin mahdollisuus lopettaa tupakointi ja siihen tarvittavat resurssit.

Otto Ruokolainen, Hanna Ollila

20.10.2020

THL näkee tupakoinnin lopettamisen tuen aktiivisen tarjoamisen keskeisenä toimenä myös avolaitoksissa olevien vankien terveyden edistämiseksi. THL katsoo, että tupakoinnin lopettamisen tukea tulisi aktiivisesti tarjota niin suljetuissa vankiloissa kuin avolaitoksissa vankien yhdenvertaisuuden toteutumiseksi. Lisäksi tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tupakointiin tarkoitettu ulkotila sijoitetaan riittävän kauas rakennuksen sisäänkäyntien ja ilmanottoaukkojen läheisyydestä tupakansavun leviämisen estämiseksi. Perheosastolla ulkoalueiden tupakointitila tulee sijoittaa siten, ettei se ole lasten käytössä olevien tilojen tai alueiden läheisyydessä tai niin ettei niihin voi kulkeutua tupakansavua.

THL katsoo myös, että tupakasta vieroituksessa tulee Käypä hoito -suosituksen mukaisesti tunnistaa muut samanaikaiset riippuvuudet ja pyrkiä niiden samanaikaiseen hoitamiseen. Käypä hoito -suosituksen mukaan samanaikainen tupakasta ja päihteistä vieroitus ei haittaa päihdevieroituksessa onnistumista ja voi lisätä tupakoinnin lopettamisessa onnistumista.

THL näkee tärkeänä, että vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskeissa momenteissa viitataan siihen, mitä tupakkalain (549/2016) 73 §:ssä säädetään tupakointikiellon alaisista tuoteryhmistä. THL pitää mahdollisena, että tulevaisuudessa markkinoille tulee uusia tupakka- ja nikotiinituotteita, joiden käyttöä rajoitetaan tupakkalailla. Eri tuotteiden nimeltä mainitsemisen sijaan olisi tarkoituksenmukaista viitata tupakkalain tupakointikieltojen soveltamista koskevaan säännöksen.

THL katsoo, että vangeille on tarjottava mahdollisuus parhaaseen mahdolliseen terveyteen. Tämä voidaan toteuttaa parhaiten kieltämällä tupakointi suljetuissa vankiloissa ja tarjoamalla vangeille aktiivisesti tukea tupakoinnin lopettamiseen niin suljetuissa vankiloissa kuin avolaitoksissa.

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Johtaja

Terhi Kilpi